

Становище
от доц. д-р Гергана Мирюлюбова Попова,
за дисертацията на **Венцислава Венчова**
на тема: **„Властови и граждански модели и медиация в областта на
сигурността и киберсигурността“**
за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление – 2.3. Философия,
научна специалност – Социална философия

I. Структура и основни проблемно-тематични полета в дисертационния труд

Дисертацията на Венцислава Венчова е посветена на изключително актуална тема, засягаща сигурността и киберсигурността, както и проблемите, свързани с подбора на кадри в службите, които подsigуряват националната и социална сигурност. Изследването е интердисциплинарно, като ползва теми и идеи от областта на философията, правото, психологията и националната сигурност.

Дисертацията се състои от 3 глави с множество параграфи. Общият ѝ обем е 258 страници, от които 245 са основен текст. Източниците включват 29 заглавия на английски език, 56 заглавия на български език, 40 източника в електронен вариант – наредби, кодекси, закони, регламенти, сайтове на институции, което прави общо 121 източника. Към дисертацията са приложени и два интервюта, които докторантката е направила с лица от службите за сигурност.

За времето на своята докторантура докторантката е публикувала 6 статии, което е достатъчно за получаване на образователната и научна степен „доктор“.

Авторефератът отговаря на изискванията за обем и съдържание и адекватно представя основните приноси моменти.

Основната теза на дисертацията на Венцислава Венчова е, че общият модел на властта и на гражданството трябва да се преконституира върху класическите принципи в добродетелите и ценностите на гражданина, като подобни трансформации могат да допринесат за разрешаване на проблемите в областта на сигурността и дейността на някои държавни органи. В подобен план фокусът в изследването на държавността и структурата на властовото отношение е върху основния конституиращ ги компонент – участието на

субектите като пълноценни и автономни участници, като личности с духовен и нравствен капацитет

Обект на изследването са основните органи и дейности в областта на сигурността и киберсигурността и техният отговор на предизвикателствата и проблемите на съвременния глобализиращ се свят. По-конкретно изследването акцентира върху мястото на сферата на сигурността в цялостната структура на държавата с оглед на ангажимента на последната да осигурява опазване и просперитет на гражданите. Предмет на дисертационния труд са властовите и гражданските модели в съвременна България, както и проблематичността на тези модели в сферите на сигурността и киберсигурността, свързана най-вече с лошия подбор на кадри.

Изследването тръгва от три изходни хипотези, които прецизират основната – а именно че има ключови проблеми, които касаят социалните процеси, както и стабилитета на функционалността по отношение на службите за сигурност. Първата е, че базисното условие на едно правилно държавно устройство е участието на личността в живота на държавата и оттам като фактор с изключително значимост се явяват добродетелите и ценностната система на гражданите. Втората хипотеза, свързана с горната, е, че от съществено значение за стабилността на държавата и социума е създаването на нов властови и граждански модел в областта на сигурността и киберсигурността, който ще намери израз в нова стратегия за подбор на кадри в органите на националната сигурност. Третата хипотеза гравитира около мнението, че семейството е безусловната ценностна основа на едно общество и неговото укрепване е наложително като превенция срещу насилието и влошения социален климат в съвременността.

Целта на дисертационния труд е да се открие прилаганият властови и граждански модел в подбора на кадри в областта на сигурността, като акцентът пада върху ценностния модел и изискванията за конкурсни процедури. Друга основна цел на изследването е да отправи предложение, чрез което да се актуализират методите и средствата за подбор на кадри.

Първа глава, озаглавена „Основни властови и граждански модели – от Аристотел до постглобалното общество“, може да се определи като теоретичен фундамент на дисертацията. В нея докторантката анализира философски, политологични и психологически виждания за властта и подчинението, сред които тези на Мишел Фуко,

Макиавели, Робърт Грийн, Ерих Фром, Виктор Франкъл, Карл Густав Юнг. Властта обаче не е тематизирана сама по себе си, а чрез възможната си връзка с добродетелта и морала. По-нататък са разгледани някои значими концепции върху създаването и функционирането на държавата и правилните държавни устройства, като специално внимание се обръща на възгледите на Платон, Русо и Аристотел, чиято концепция за златната среда, чрез която се осигурява хармонията в държавата, сякаш кристализира в дисертацията като образец за държавно устройство.

В следващите параграфи докторантката се фокусира върху властта и гражданството в съвременността, както и върху ситуацията на съвременното общество и конкретно – на българското. Приятно впечатление прави интердисциплинарният подход, преплитащ философски, социологически и психологически перспективи при анализа на различни проблеми на съвременните общества като консуматизма, насилието, корупцията, разпада на семейството, пристрастеността към интернет. Също така положителна страна на дисертацията е включването на трудове на българските изследователи Кристиан Таков, Илин Савов, Елена Паспаланова, наред с тези на имена като Ювал Харари, Улрих Бек, Франкъл, тематизиращи гореизброените аспекти и рискове на съвременния живот. В тази глава се залага една важна теоретична нишка на дисертацията – за значимостта на отделната личност за развитието на държавата, за доброто функциониране на институциите и въобще за всички сфери на обществения живот.

Втора глава, със заглавие „Проблемът за сигурността в съвременното общество“, е посветена на въпроси от областта на сигурността и киберсигурността. Дефинирани са понятията национална и социална сигурност, киберсигурност, разузнаване и контраразузнаване, киберпространство, киберзаплахи, кибератаки, превенция. Анализирани са множество теории върху сигурността и киберсигурността, посочени са различните заплахи за сигурността и рисковете, налични в киберпространството и са набелязани възможности за превенция, като се набляга най-вече върху действията по превенция на деца и подрастващи. Тази глава използва значителен брой теоретични източници и отново като положителна страна може да се посочи и включването на трудове на български автори, сред които Николай Слатински, Румен Гюров, Илин Савов, Кръстев и много други по изследваните проблеми. Принос на труда са двете приложени интервюта със служители от органите на сигурността.

Трета глава „Ценности и медиация в областта на сигурността“ се фокусира върху същността на ценностите, връзката между добродетели и ценности, йерархията на ценностите в обществото, като отново тези въпроси се анализират не толкова теоретично, а с оглед на тяхното практическо функциониране. В този контекст и чисто концептуалната идея за значимостта на личността в държавата и обществото е експлицирана в приложен план по отношение както на дейността по медиация, която би трябвало да служи като форма на закрила и изграждане на личността на малолетните и непълнолетните, така и най-вече по отношение подбора на кадри в службите. Докторантката акцентира върху необходимостта от нова система на подбор на кадри, която да взема под внимание личните качества на служителя, неговата собствена отговорност и отдаденост на кауза. Дисертационният труд не спира дотук, а предлага конкретни промени при подбор на кадри за работа в Министерство на вътрешните работи. Тези предложения, които Венцислава Венчова успява да обоснове, се явяват приносните моменти на изследването.

В следващите параграфи на дисертацията се проследяват и някои причини за увеличаване на криминалните прояви в обществото, сред основните от които докторантката посочва влошената семейна среда. С това, от една страна, тя доказва изходните си хипотези за мястото на добродетелите, от една страна и за семейството като основна ценност на обществото, от друга.

II. Научни приноси на дисертационния труд

В заключение мога да обобщя, че дисертационният труд на Венцислава Венчова има много и несъмнени достойнства. Той представлява сериозно интердисциплинарно изследване по въпросите за сигурността и киберсигурността в България с акцент не върху формалните параметри, а върху значимостта на човешкия елемент в службите. Теоретичното положение за значението на конкретната личност с нейните качества и добродетели представлява смела, но и добре аргументирана концептуална позиция, която рядко присъства в съвременността. Наред с това, но и в същия контекст, заслужава уважение позоваването на личния опит на докторантката. Предложенията за промяната в подбора на кадри звучат основателно и в този смисъл приносните моменти са реални.

III. Въпроси и препоръки

Все пак към дисертацията могат да се оправят и някои забележки. На първо място, проблемът за справедливостта и несправедливостта присъства навсякъде в дисертацията, но не се откриват ясни оперативни дефиниции за справедливост. Наред с това докторантката акцентира върху сигурността и общото благо, но избягва анализа как тези ценности се отнасят към свободата и автономията, които представляват също така основни ценности на модерното общество. Горната забележка всъщност е свързана с модела за държава и гражданство, които докторантката е избрала – този на Аристотел, който обаче има органичното си място в съвсем друг исторически, социален и културен контекст. В този план възниква още един по-общ въпрос: как докторантката вижда прилагането на Аристотеловата теория за властта и държавата, след като самият Аристотел посочва ясно, че тя е приложима в общества с определен обхват от гледна точка на територия и население.

IV. Заключение

Тези недостатъчно изяснени места могат да бъдат пренебрегнати с оглед на достойнствата на текста на Венцислава Венчова. Затова ще гласувам положително за това да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” по професионално направление – 2.3 Философия (Социална философия).

06.06.2025

доц. д-р Гергана Попова

OPINION

On the dissertation of Ventsislava Venchova

“Models of Power and Citizenship and Mediation in the Field of Security and Cybersecurity”,

by Assoc. Prof. Dr. Gergana Mirolyubova Popova, SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad,
for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor"

Professional direction – 2.3 Philosophy

Scientific specialty - Social philosophy

1. Data on the doctorate, dissertation, abstract and publications

The dissertation is 258 standard typewritten pages long and consists of 3 chapters with very well-structured sections and subsections. The literature used includes 121 titles, 129 of which are in English.

The abstract corresponds to the dissertation work. It adequately presents the theses, content, main results, conclusions and contributions.

2. Scientific contributions

The main thesis of Ventsislava Venchova's dissertation is that the general model of power and citizenship should be reconstituted on the classical principles of the virtues and values of the citizen, and such transformations can contribute to solving the problems in the field of security and the activities of some state bodies. In a similar vein, the focus in the study of statehood and the structure of the power relationship is on the main constituent component – the participation of subjects as full and autonomous participants, as individuals with spiritual and moral capacity.

The object of the study are the main bodies and activities in the field of security and cybersecurity and their response to the challenges and problems of the modern globalizing world. In particular, the study focuses on the place of the security sphere in the overall structure of the state in view of the latter's commitment to ensuring the protection and prosperity of citizens. The subject of the dissertation work are the power and civil models in modern Bulgaria, as well as the problematic nature of these models in the fields of security and cybersecurity, mainly related to the poor selection of personnel.

The study starts from three initial hypotheses that specify the main one - namely that there are key problems that concern social processes, as well as the stability of functionality in relation to security services. The first is that the basic condition of a proper state structure is the participation of the individual in the life of the state and hence the virtues and value system of citizens appear as a factor of exceptional importance. The second hypothesis, related to the above, is that the creation of a new power and civil model in the field of security and cybersecurity, which will find expression in a new strategy for the selection of personnel in the national security bodies, is of essential importance for the stability of the state and society. The third hypothesis gravitates around the opinion that the family is the unconditional value basis of a society and its strengthening is imperative as a prevention against violence and the deteriorating social climate in modern times.

The purpose of the dissertation is to highlight the applied power and civil model in the selection of personnel in the field of security, with the emphasis on the value model and the requirements for competitive procedures. Another main goal of the study is to make a proposal through which to update the methods and means of personnel selection.

The first chapter, entitled "Basic models of power and citizenship - from Aristotle to post-global society", can be defined as the theoretical foundation of the dissertation. In it, the doctoral student analyzes philosophical, political and psychological views on power and subordination, including those of Michel Foucault, Machiavelli, Robert Green, Erich Fromm, Viktor Frankl, Carl Gustav Jung. However, power is not thematised in itself, but through its possible connection with virtue and morality. Further, some significant concepts on the creation and functioning of the state and the correct state structures are examined, with special attention paid to the views of Plato, Rousseau and Aristotle, whose concept of the golden mean, through which harmony in the state is ensured, seems to crystallize in the dissertation as a model for state structure. This chapter lays out an important theoretical thread of the dissertation - about the importance of the individual for the development of the state, for the proper functioning of institutions, and in general for all spheres of public life.

Chapter two, entitled "The Problem of Security in Modern Society", is dedicated to issues in the field of security and cybersecurity. The concepts of national and social security, cybersecurity, intelligence and counterintelligence, cyberspace, cyberthreats, cyberattacks, prevention are defined. Numerous theories on security and cybersecurity are analyzed, the various security threats and risks present in cyberspace are indicated, and prevention options are identified,

with a particular emphasis on preventive actions for children and adolescents. A contribution to this part of the work are the two attached interviews with security officials.

The third chapter, “Values and Mediation in the Field of Security,” focuses on the essence of values, the relationship between virtues and values, the hierarchy of values in society, and again these issues are analyzed not so much theoretically, but with a view to their practical functioning. In this context, the purely conceptual idea of the importance of the individual in the state and society is explained in an applied plan with regard to both the mediation activity, which should serve as a form of protection and building the personality of minors, and especially with regard to the selection of personnel in the services. The doctoral student emphasizes the need for a new system of personnel selection that takes into account the personal qualities of the employee, his or her own responsibility and dedication to a cause. The dissertation does not stop there, but proposes specific changes in the selection of personnel for work in the Ministry of Internal Affairs. These proposals, which Ventsislava Venchova manages to substantiate, are the contributing moments of the study.

In conclusion, I can summarize that Ventsislava Venchova's dissertation has many and undoubted merits. It represents a serious interdisciplinary study on security and cybersecurity issues in Bulgaria with an emphasis not on formal parameters, but on the importance of the human element in services. The theoretical position on the importance of the specific personality with its qualities and virtues represents a bold, but also well-argued conceptual position, which is rarely present in modern times. In addition, but also in the same context, the reference to the personal experience of the doctoral student deserves respect. The proposals for the change in the selection of personnel sound reasonable and in this sense the contributing moments are real.

However, criticisms can also be made of the dissertation. First of all, the problem of justice and injustice is present everywhere in the dissertation, but no clear operational definitions of justice are found. In addition, the doctoral student emphasizes security and the common good, but avoids analyzing how these values relate to freedom and autonomy, which are also fundamental values of modern society. The above remark is actually related to the model of state and citizenship that the doctoral student has chosen – that of Aristotle, which, however, has its organic place in a completely different historical, social and cultural context. In this regard, another more general question arises: how the doctoral student sees the application of Aristotle's theory of power and

the state, since Aristotle himself clearly indicates that it is applicable in societies with a certain scope in terms of territory and population.

3. Conclusion

The presented PhD thesis is an original, creative and contributing work. It meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. Its content reveals a structured philosophical thinking, ability to identify and investigate important problems of our time and, by analysing their roots, to propose original solutions. Therefore, I will vote YES to award Ventsislava Venchova a scientific and educational degree "Doctor" in professional direction – 2.3. Philosophy, scientific specialty – Social Philosophy.

06.06.2025

Assoc. prof. Gergana Popova, PhD